



Сайтът **desebg.com** препечатва интервюто на Faktor.bg с проф. Кирил Топалов, в което той отговаря на въпроси, свързани със

скандалния опит в някои от новите учебници по история за 10 клас

да бъдат фалшифицирани факти и събития от периода на комунистическия режим в България и този по време на прехода към демокрация. Кирил Топалов е професор по българска литература в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, учен, писател и литературен историк, член на Световната елинистична академия "Аркадия", посланик на България в Атина (1998-2002) и Ватикана (2013-2019).

*В интервюто той посочва, че Коминтернът приема решение името България да изчезне, а на мястото на държавата ни да се създадат три нации. Внезапната смърт на Георги Димитров става пречка нашата Пиринска Македония днес да е област в Република Северна Македония. По думите му, докато родителите не се намесят, децата никога няма да повярват на учебници и учители за тоталния цивилизационен срив на комунизма. Заглавието е на **desebg.com**. Оригиналното във Faktor.bg е „Руските сатрапи не обичат никого, накрая намразват и себе си, защото не издържат на зловещата си параноя“.*

Проф. Топалов, изненада ли ви изопачаването на историята в учебниците за 10-и клас и по-конкретно периода на комунистическия режим у нас?

– За разлика може би от мнозина аз не бях изненадан, още повече след като станаха ясни имената на авторите на най-скандалните текстове. Колегите им от научната гилдия си ги знаят добре, а който не ги познаваше, имаше удоволствието да чуе в някои от иначе безспорно интересните и полезни и за специалистите, и за широката публика предавания от поредицата „История БГ“ немалко изречени от тях нелепости. Те са застанали като любимия си герой Александър Матросов на амбразурата на една

отдавна отречена от историята и от елементарния човешки морал политическа кауза и с непонятно днес за здравия разум ремсисто вдъхновение и терористичен плам продължават неуморно да разстрелват истината.

По принцип никой не може да ти отнеме правото да правиш някого на малоумен, особено ако на него това му харесва. Демокрацията дава право на всеки да попържа не само княза, но и истината, свободни са и словото, и словоблудството. Но когато словоблудстваш, за да манипулираш подрастващите, да убеждаваш нашите деца, че е бил светъл периодът, който доведе обществото ни до оскотяване, до избиване по най-варварски средновековен начин на политическия, духовния, научния, образователния и стопанския елит на България, което по този начин върна държавата ни, наричана от цяла Европа „Швейцария на Балканите“ и „чудото на Европа“, много десетилетия назад и обрече народа ни на мизерия и на безправие, каквито той и в турско не е познавал. Това вече е не просто недопустимо, то е и престъпно деяние. Отказвам се да коментирам опита сатрапите на въпросния период да бъдат представяни като големи личности на същата тази епоха. Тук здравият разум наистина изпада в амок.

Кои са по-фрапиращите според Вас пропуски – неволни или пък съзнателни – в учебниците на нашите ученици за същността на социалистическия период?

– Вече се изказаха доста мнения, като най-компетентно и най-пълно, струва ми се, беше становището, което [Фондация „Истина и памет“](#) изпрати на министър Вълчев и на което той в своя стил погледна отговорно и загрижено. Споделям изразените в този документ, както и в други публикации, становища, които водят до извода, че в своята цялост, с малки изключения, учебниците не успяват да дадат на учениците достатъчно информация за тоталния цивилизационен срив, до който социалистическият период довежда българското общество. Срив, който има своите неразкрити (или само частично засегнати) в учебниците политически, социални, стопански, интелектуални, духовни и морални измерения.

От тези учебници младото поколение ще научи твърде малко или нищо за коминтерновския тероризъм у нас в десетилетията преди окупацията на Съветската армия, за избитите по улиците или в домовете им без съд и присъда офицери и генерали - герои от войните за освобождението на македонските и тракийските български земи от османска власт, за взривяването на „Св. Неделя“ – най-кървавия и с най-много жертви атентат в света през ХХ век. Повечето учебници са твърде пестеливи,

когато става дума за безчовечния начин, по който тоталитарната съветска система е наложена в България, когато отново без съд и присъда са избити по улиците десетки хиляди невинни хора, а многократно повече са хвърлени в затворите и лагерите, за т.н. народен съд, който обезглавява политическия, стопанския, духовния и интелектуалния елит. Пестеливо съобщават и истината, че чрез горянското движение българският народ е оказал най-масовата, най-дълго продължилата и дала най-много жертви широка съпротива в Европа срещу установяването на комунистическата власт.

Учениците няма да научат за катастрофиралата икономика, довела до три фатални стопански фалита и обречена в онзи период обществото на недоимък и тотална липса на елементарни стоки за бита, а след промените наредила държавата ни на опашката на Европа. Няма да знаят, че Държавна сигурност бе половин век в социалистическия период и дълго след това най-могъщата институция, осигурила с тотален контрол и насилие над обществото три десетилетия и половина абсолютна власт на един полуграмотен селски хитрец. Няма да знаят, че неведнъж Политбюро на единствената партия в държавата по нареждане на същия Т. Живков взема решение за ликвидиране и на формалната независимост на България чрез присъединяването ѝ към Съветския съюз, че държавата ни е обезличена до степен да не може да предприеме сама нито едно вътрешно или външнополитическо действие без разрешението на Москва.

Няма да научат, че родителите им са живели във феодално общество, в което никой не можеше да пътува в чужбина без благословията на господарите от ДС, че не можеше да сменяш свободно местоживеенето си, защото имаше крепостен статут „жителство“. В някои учебници се спекулира с „безплатността“ на крайно изостаналото ни от световните стандарти здравеопазване, на идеологизираното образование или други дейности, вместо да се посочи, че нищо не е било безплатно, защото вместо заплатата да бъде хиляда, тя беше сто лева, като разликата всъщност заплащаше всички „безплатни“ социални услуги, при това независимо дали си ги получил или не. Съвсем епидермално повечето учебници се докосват до периода на прехода от тоталитарно към демократично общество и не разкриват истината за пладнешкото ограбване и тоталното обедняване на хората при управлението на Луканов и Виденов, за станалите нарицателни с техните имена гладни и студени зими, за хиперинфлациите, които стопиха и дребните спестявания и скромните доходи на всички българи, за масовото измиране тогава на възрастните хора от инсулти, инфаркти, глад и студ.

Как си обяснявате парадокса, че 30 години след падането на Берлинската стена все още има преподаватели и учени, които се опитват да пробутат социалистическия режим в друга светлина?

– Обясненията са много и сигурно ще повторя известни истини, но явно за голяма част от нашето общество тези неща трябва по-често да се повтарят, защото доста хора ги забравят с учудваща упоритост. Основната причина се крие в начина, по който бе извършен прословутият ни „преход“. За разлика от повечето от останалите бивши страни от съветския блок у нас не бе извършена лустрация, поради което властта фактически си остана в ръцете на бившата партийна номенклатура и на репресивните служби, които превърнаха парите и собствеността на държавата, които дотогава само управляваха, в свои лични. Всичко останало е следствие на това и на изпълняването в светкавично кратки срокове на девиза, който защо ли така спонтанно си харесаха: „Щом ще правим капитализъм, капиталистите да бъдем ние“.

Чешките, полските, словашките, източногерманските, унгарските, даже и прибалтийските ни събратя не позволиха на бившите си феодални владетели и тъмничари да им станат бизнесмени, банкери, политици и морални съдници и не без основание ни се чудят на акъла с кой акъл ние им го позволихме. Особено като се знае, че не малко време цялата власт бе в ръцете на тези, които исторически бяха призвани да го направят, и нямаше сила, която да им попречи да го сторят, ако бяха истински демократи и искаха да го осъществят, но те не рачиха, поради което трябва до свършека на света да бъдат питани защо. Защото по този начин в ръцете на тези, които трябваше да бъдат лустрирани, останаха в немалко случаи и ножът, и хлябът, а много от учените, университетските преподаватели и учителите, за които ме питате, съвсем обяснимо не искат да си изгубят мизерния хляб, който държавата милостиво им подхвърля. Затова мнозина от тях не само внимават не по-малко зорко, отколкото правеха това преди (рефлексите са трайни навици), да не нарушат „правата линия“, но и възпроизвеждат чрез много внимателен подбор на своите докторанти, асистенти и бъдещи професори добре познатото ни „научно“ мислене. Особено пък тези, и те не са никак малко, които продължават да са фанатично убедени, че партията им е била права и когато съгреша дори, ако перифразираме едно от най-нелепите и абсурдни словоблудства на соцпоезията от онзи забележителен период.

Исправени сме и пред един по-трудно обясним факт, свързан с ролята на родителите и със заличаването – къде неволно, къде съзнателно – на семейната памет. Родители, които са живели в онази зловеща епоха, бащите или дядовците на много от които са били реални жертви на варварското установяване на тоталитарния режим, минали, а повечето и оставили костите си в комунистическия затворнически и лагерен ад, или пък изгубили земята, имота, жилищата, препитанието си, бизнеса си, хора, на които по най-варварски начин е било отнето правото и възможността да учат, да се реализират в живота, странно защо не разказват на децата си истината за онова време. Не искали да ги травмират или пък да ги обричат на аутсайдерство, защото тези, които ще решават съдбите им, били същите, които в онова време са решавали и техните...

Всички сме чували подобни обяснения. Тези родители обаче забравят, че който не познава миналото, рискува да го повтори, евентуално чрез децата или внуците си. В същото време се сърдят на учебниците. Не че няма за какво, както стана ясно малко по-горе. Но политическото възпитание на подрастващия гражданин започва в семейството. Тогава и на самите ученици ще бъде ясно, че някои от учебниците им са абсолютно негодни, а повечето не казват цялата истина за соцвремето или соцбезвремието. И поне някои от тях ще започнат да задават въпроси не само на родителите, но и на учителите си, а родителите и учителите, поне стойностните, ще започнат да задават все по-неприятни въпроси на авторите на учебниците и на тези, които допускат на нашите деца да се предлагат псевдоучебници, или по-точно казано – вредни учебници.

Като университетски преподавател, който контактува с най-младите хора, а и като родител на тийнейджъри от постсоциалистическия период, съм наясно и с още една причина на трудността на родителите да разговарят с децата си за онова време. Това, което се случваше тогава, беше толкова абсурдно и недопустимо за нормалната логика, че децата със своето прагматично и логично мислене обяснимо отказваха да го приемат за истина. А и как ще ти повярват, че например за лека кола соцбоклук, като москвич, трабант, шкодичка, вартбург или жигула трябваше да чакаш ред 10 -15 години; за унижаваща човешкото достойнство панелка – 20 години; за телевизор, пералня, хладилник или друг домашен уред – 4-5 години; че за строителни материали ти или такива като теб правите списък в някой склад и месеци наред денонощно се явявате всеки час на проверката, иначе отпадате от опашката; че за някоя интересна книга също чакаш цяла нощ на опашка пред някоя книжарница, процедурата със списъка е същата; че мивка, тоалетна чиния, бойлер, шкаф, спалня, гардероб или друга елементарна мебел можеше да се намерят само с връзки; че ако си бил младеж докъм началото на 60-те години на миналия век и съседите те наклеветят, че слушаш джаз, рок или друга упадъчна западна музика, можеше да прекараш остатъка от младостта си по затворите и лагерите; че същото те заплашва и ако кажеш виц против партията и системата; че не можеш да идеш да живееш в който град си искаш; че в западна държава можеш да отидеш само ако си от високата номенклатура, ако имаш солидни връзки или ако си станал доносник на Държавна сигурност, а ако си решил да бягаш през границата, там някой твой връстник с пушка и немска овчарка те разстрелва и те закопава на място, без за това да се уведомяват родителите ти.

Мой приятел, с когото сме служили във флота, ми разказваше как като обяснявал подобни неща на тийнейджърката си, тя възкликнала възмутено: „Как така няма да те пускат, бе! Качваш си се на кораба и заминаваш където си искаш! Кой може да те спре? А още по-добре с подводница, никой няма да те види!“ Ако само родителят обяснява на децата си тоталната липса на човешки права в онази система, те обяснимо няма да му

повярват. Ако само учителят го прави, ефектът ще бъде почти същият, може би малко по-положителен, защото децата често са склонни да вярват на другите хора повече, отколкото на родителите си. Но ако в този процес се прибави и учебникът, шансовете значително се повишават, защото подрастващият вярва на писаното слово, то внушава усещане за обективност и достоверност и поражда доверие. Затова и недобросъвестните манипулатори и соцмоделиери на интелекта на подрастващите са така агресивни и неуморими в подлостите си. Затова и проблемът с учебниците е толкова фундаментален. Затова и обществото ни трябва да бъде по-будно, отколкото е.

Дори и да бъдат коригирани учебниците, как ще се справим с учителите, сред които все още има такива, които милеят за Тодор Живков и предават любовта си и на учениците?

– Пак вездесъщият преход. Ако в Германия учители, учени и автори на учебници си позволят да славословят Хитлер и националсоциализма, след три дни ще се озоват на опашката пред бюрото за безработни. У нас обаче, както вече стана дума, моментът за денацификация бе безвъзвратно пропуснат и току-виж, че след това интервю ние с вас се озовем на опашката пред някое наше бюро.

В едно свое интервю казахте, че Сталин не е обичал българите. Мит ли са твърденията за братски народи и вечна българо-руска любов?

– Сатрапите не обичат никого. Психиатрите казват, че те накрая намразват и себе си, защото не издържат на зловещата параноя, в която живеят, защото страхът от предателства и от загуба на едноличната неограничена власт, която са си осигурили, им носи непоносими страдания. Очевидно много неща са разклащали самочувствието на „бащата на народите“, както го титулуваха, включително и обстоятелството, че България е единствената европейска държава, запазила името си почти хилядолетие и половина, а световната славистика непрекъснато навира в очите на хората и обстоятелството, че тази държава два пъти е дала букви, четмо и писмо, литургичен и светски културен и административен език и въобще култура на подопечните на сатрапа не до там култивирани полудиви-полуазиатски-полуевропейски племена, съставляващи държавата му, отделно че някои от тези племена от време на време са се сещали, че са били част от Велика България и са изразявали желание кога по-срамежливо, кога по-ясно, да им се разреши да се наричат Болгарская СССР.

Странно ли е тогава, че по негово нареждане Коминтернът приема решение, докладвано от самите вождове и учители на българския народ Георги Димитров и Васил Коларов, името България да изчезне, а на мястото на държавата ни да се създадат три нации, ерго три други държави – Добруджа, Тракия и Македония. С абсурдна ирония трябва сигурно не да тъгуваме за Македония, а да сме щастливи, че само нея са откъснали, но все нещо от отечеството ни е останало и че внезапната смърт на Г. Димитров в една московска болница попречва нашата Пиринска Македония днес да е област в Република Северна Македония. А що се отнася до питането дали твърденията за вечна българо-руска любов са мит, ще ви кажа, че не са. Спрете на улицата двама случайни минувачи и им кажете, че не обичате Русия. Единият ще се усмихне, а другият ще посегне да ви удари. Но не заради русофобията ви, а за да не ви остави и капка щение да го попитате защо децата му не учат или живеят в Москва, а в Лондон, Ню Йорк, Виена, Париж или Рим.

Очевидно все още сме разделени и не можем да се отърсим от вечния спор за русофилството и русофобството. Кои са историческите събития и личности, които могат да ни обединят?

– Може да ни обедини само г-жа Меркел, която получава от братушката си Путин два пъти по-евтина газ от нас. Ако, разбира се, успее да го убеди, че България не е била винаги най-опасният военен противник на могъщата му държава, даже чрез хекатомбата на опълченците на Шипка е решила изхода на единствената успешна война на държавата му срещу Турция.

Вие сте член на експертната българо-македонска комисия. Дали в крайна сметка ще успеете да разделите историята ни с Македония така, че да няма сърдити?

– Ние не делим историята, защото тя, поне до края на Втората световна война, е обща. След това, както вече стана дума, благодарение на грижите на бащата на народите Сталин и на вожда и учителя на българския народ Георги Димитров вековната сръбска мечта Македония да бъде откъсната от България и моделирана по сърбо-комунистически тертип тази вековна българска земя бе превърната в плацдарм на най-груба антибългарска пропаганда. Така или иначе изградена е нова държавна идентичност и ние се съобразяваме с това. За щастие там вече текат позитивни процеси

и има сериозни изгледи за напредък в работата на комисията и въобще в двустранните ни отношения. Самият президент Пендаровски призна недвусмислено, че Гоце Делчев има българско национално съзнание. Става все по-ясно, че братовчедите ни оттатък границата въпреки „облъчването“ от образователната си система и от многодесетилетната антибългарска пропаганда разбират значението на евроатлантическата си ориентация, която иска коректни и доброжелателни отношения със съседите. А междудържавните отношения са като междуличностните. Интелигентният и некомплексиран човек винаги е готов да промени мнението си по даден въпрос при наличие на достатъчно убедителни аргументи.